

Volume I (2015)

J. ABBOTT, Büyük İskender. İstanbul 2015. Altın Bilek Yayınları, 153 sayfa. Çev.: M. Ömercan ÇALIK. ISBN: 9786055831851

Yaşar ARLI

Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz 'açık erişimli' bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki makaleleri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, makalelerin çıktısını alabilir ve kaynak göstererek makalelere bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten makaleler derginin web sitesinde (www.libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume I: Ocak-Aralık 2015) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Künye J. ABBOTT, Büyük İskender. İstanbul 2015. Altın Bilek Yayınları, 153 sayfa. Çev.: M. Ömercan ÇALIK. ISBN: 9786055831851. Tanıtın: Yaşar ARLI, *Libri* I (2015) 3-5.

Geliş Tarihi: 10.06.2015

Kabul Tarihi: 21.06.2015

Online Yayın Tarihi: 23.12.2015

URL: <http://dx.doi.org/10.20480/lbr.2018115453>

Editörya Phaselis Project
www.phaselis.org

J. ABBOTT, Büyük İskender. İstanbul 2015.
Altın Bilek Yayınları, 153 sayfa. Çev.: M. Ömercan ÇALIK.
ISBN: 9786055831851

Yaşar ARLI*

Büyük İskender adıyla yayınlanmış olan kitapta; Ege Havzası'ndan Hindistan'a kadar hüküm sürmüş olan Büyük İskender'in hayatı on iki başlık altında anlatılmaktadır. Eserde, *Önsöz*'den (13-14) önce İskender'in yaptığı seferler sonucunda elde ettiği hâkimiyet alanının sınırlarını gösteren bir harita (10-11) yer almakta olup, kitabın birinci bölümünde ise *Çocukluğu ve Gençliği* (15-25) başlığı altında İskender'in doğumu ve tahta çıkışı arasında geçen zaman dilimi konu edilmektedir. MÖ 356 yılında doğan İskender'in, babası II. Philippos, annesi ise Olympias'tır. Oldukça başarılı bir kral olan II. Philippos, Atina ve diğer kent devletlerinin üzerlerine pek çok sefer gerçekleştirmiş bir Makedonya kralı olup kendini Olympos'un on üçüncü tanrısı ilan ettirmeye çalışacak derecede hybris sahibidir. Babası gibi hırslı ve güçlü bir kral olmak isteyen İskender, çocukluk ve gençlik yıllarında enerjik, ağırbaşlı, zeki ve centilmen bir kişiliğe sahipti. Babası MÖ 336 yılında düzenlemiş olduğu bir törende Atina'nın ünlü hatibi Demosthenes tarafından tertip edildiğine inanılan bir plan sonucunda Pausanias tarafından öldürülür ve böylelikle İskender hiç ummadığı bir anda tahta çıkar.

Kitabın ikinci bölümü *Hükümdarlığının Başlaması MÖ 336 (27-37)* adlı başlığı taşımaktadır. MÖ 336 yılında tertip edilen bir suikast sonucu öldürülen II. Philippos'un yerine tahta İskender geçer. İskender, babasından kalan devlet sistemini korur ve herhangi bir değişikliğe gitmez. Babasının önem verdiği devlet adamlarına da yine aynı şekilde değer veren İskender bundan sonra gerçekleştirecek olduğu seferlere yine babası gibi onlarla katılmaya karar verir. Babasının gerçekleştirecek olduğu Asya Seferi'nin hazırlıklarına devam eden İskender hem kendisinin hem de babasının hayalini gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu bölümde de İskender'in tahta çıkışıyla beraber Asya Seferi ve diğer seferler için gerekli olan hazırlıkların tamamlanışı ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır.

Tepki MÖ 335 (39-48) başlığını taşıyan bölümde, İskender'in genç yaşta tahta çıkışının ardından yapacak olduğu seferler için, hala çocuk olduğunu düşünen karşıt bir kesim tarafından ortaya konulan tepkiler yer almaktadır. 35.000 kişilik orduyla Makedonya'nın kuzey-güney yönünde seferlere çıkan İskender başarılar elde ederek Hellenlerin ve Romalıların dahi cesaret edemediği topraklara ulaşmış, böylelikle olgun bir genç olduğunu gösterme fırsatını bulmuştur.

Kitabın dördüncü bölümü *Hellespont'u Geçiş MÖ 334 (49-62)* başlığı ile bizlere sunulmaktadır. Yapmış olduğu seferler ile kendini kanıtlayan İskender oldukça önem verdiği Asya seferine

* Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Antalya. yasararli@akdeniz.edu.tr

hazırlanır. Bu sefer güzergâhı üzerinde bulunan Hellespontos'a gelen İskender çocukluğundan bu yana ilgi duyduğu Homeros'un destanlarından bildiği Troya'yı gezer. Burada gerçekleşen savaşta Akhilleus'un üstlendiği rolü kendisi üstlenerek onun gibi olağanüstü bir kahraman olarak anılma isteğinin İskender'in binlerce kilometrelik bir alanı fethetmesindeki en büyük etkenlerden biri olduğuna değinilmektedir.

Kitabın beşinci bölümü *Anadolu'daki Seferberlik MÖ 334-333* (63-74) başlığını taşımaktadır. MÖ 334 yılında Anadolu'da İskender ile başlayan istilalar sonucunda yaklaşık iki yüzyıl süren Pers egemenliği son bulmuş ve Hellenleşme süreci başlamıştır. Ayrıca İskender'in büyük başarılar elde etmesini sağlayan, hocası Aristoteles gibi yanında bulunan ve babasının sadık askerlerinden, general Parmenion'a değinilmektedir. Ayrıca Parmenion'un orduya kazandırdığı başarılar ve İskender'in savaş sırasında uyguladığı falanks manevraları yine bu bölümde anlatılmaktadır.

Kitabın altıncı bölümü *Darius'un Yenilgisi MÖ 333* (75-84) başlığı altında okuyucuya sunulmaktadır. İskender'in Anadolu istilası, İskender ile Pers hükümdarı Dareios'u karşı karşıya getirmektedir. 35.000 kişilik ordu ile sefere çıkan İskender'in elde ettiği başarılar sonucunda asker sayısı yaklaşık 50.000'e çıkar, fakat karşısındaki Dareios'un sayısı 500.000 ile 1.000.000 arasında değişen büyük bir orduya sahip olduğu yönünde abartılı düşünceler bulunmaktadır. İskender'in Asya Seferi sırasında uzun süre mücadele ettiği Pers hükümdarı Dareios ile arasındaki bu savaş etik değerler içerisinde geçer. Hatta Dareios'un esir olan annesi, eşi ve çocukları için İskender elinden geldiğince hassas ve zarif davranmaktadır.

Kitabın yedinci bölümü *Tyre Kuşatması MÖ 333* (85-94) başlığını taşımaktadır. İskender'in Asya Seferi güzergâhında karşısına çıkan bir diğer kent Tyros'tur. Akdeniz Bölgesi'nin önemli ticari kentlerinden olan Tyros, MÖ 333 yılında İskender tarafından kuşatılmış ve ele geçirilmiştir. Ayrıca kitabın bu bölümünde İskender'in büyük başarılarından biri olarak kabul edilen Tyros'un zaptının nasıl ve hangi koşullarda gerçekleştirildiği konusunda okuyucu aydınlatılmaktadır.

Kitabın sekizinci bölümü bizlere, *İskender Mısır'da MÖ 332* (95-105) başlığı ile verilmektedir. MÖ 333 Issos Muharebesi'nden başarıyla çıkan İskender, MÖ 332 yılında Mısır'a gelmiş, artık Asya'nın bütün batı kısmı İskender'in hâkimiyetine geçmiştir. Kazandığı bu zaferler sonucunda kendini tanrının oğlu olarak gören ve olağanüstü bir kahraman olarak anılmak için Zeus-Ammon Tapınağı'nı ziyaret eden İskender'in buradaki ilahi güçlerin kaynağını da araştırdığına değinilmektedir. Ayrıca kitabın bu bölümünde Mısır Seferi sırasında ordunun karşılaştığı güçlükler de dile getirilmektedir.

Kitabın dokuzuncu bölümü *Büyük Zafer MÖ 331* (107-118) başlığını taşımaktadır. MÖ 331 yılında Büyük İskender Asya seferi sırasında uzun süre mücadele ettiği Dareios'u bozguna uğratar ve en büyük zaferini kazanır. Yazar, İskender'in, İran'ın en değerli hazinelerinin saklandığı Susa şehrini ele geçirmesi hakkında da bizleri bilgilendirmektedir.

Kitabın onuncu bölümü *Darius'un Ölümü MÖ 330* (119-129) başlığı ile verilir. MÖ 330 yılında İskender'in, Susa'dan Persepolis'e ilerleyişinin sonuçlarını kestirebildiği bir askeri sefer olduğu anlatılmaktadır. İskender'in gücünün karşısında korkan Pers kralının yakınları Baktria satrabı Bessos'un isyanına katılarak Dareios'u öldürürler. Ancak Dareios ile karşılaşmayı bekleyen Makedonya kralı bu durum karşısında üzülür ve Dareios'un intikamını almak üzere harekete geçer. Ayrıca kitabın bu bölümünde Dareios'u kendi satrapları ve bazı yakınlarının elinden ölümüne götüren süreç hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir.

Kitabın on birinci bölümü *Karakterin Bozulması MÖ 229 (131-139)* başlığıyla sunulmaktadır. MÖ 330 yılında Persepolis'i de ele geçiren ve hayallerini gerçekleştiren İskender, MÖ 229 yılında Asya fatihi unvanını almaktadır. MÖ 229 yılında artık İskender alçak gönüllülük ve centilmenlik gibi karakter özelliklerinden ödün vermeye başlar. Güç ve iktidar sahibi İskender askerleri arasında dahi alaya alınır ve sözü dinlenmez olur. Kısaca kitabın bu bölümünde kendine 'büyük' unvanını takan İskender'in hazin sonu işlenmektedir.

Kitabın son bölümü ise *İskender'in Sonu MÖ 326-319 (141-153)* başlığı ile okuyuculara takdim edilmektedir. İhtişam ve kudret sahibi İskender elde ettiği tüm zaferleri kendine mal etmek ve babası gibi bir suikasta kurban gitmemek için Parmenion gibi savaşlarda önemli başarılarla imza atmış komutanlarını öldürtmektedir. İskender'in son zamanlarındaki aşırı miktarda şarap tüketimi hafızasının zayıflamasına ve tam anlamıyla bir zalime dönüşmesine neden olmaktadır. Elde ettiği ganimet ile kendisine harem kurmuş, iyice zevk ve âleme dalmıştır. Kendisini tanrının oğlu olarak nitelendiren İskender'in MÖ 323 yılında Babil'de gerçekleştirilen içki partisinde aşırı alkol alımı ölümüne neden olacaktır. Tahta geçecek varisini belirlemeyen İskender'in yerine kimin geçeceği hususundaki soruları, cevaplandırmadan bırakması, ölümü kendisinin de bu kadar erken beklemediğini göstermektedir. İskender'in ölümüne ise, en çok Atina halkı sevinir. Babasının ölümüyle ilgili olarak sürgüne gönderilen Demosthenes geriye çağrılır ve bir kahraman edasıyla Atina'da karşılanır. Ayrıca bu bölümde İskender'in ölümünden sonra komutanları arasında gerçekleşen toprak paylaşımı yani halefler dönemi hakkında da kısaca bilgi verilmektedir.

Jacob Abbott'un bu kitabı, Hellenistik Dönem içerisinde ayrı bir yere sahip olan Büyük İskender'in hayatı açısından oldukça önemli bilgiler vermektedir. Sade ve anlaşılabilir dile sahip olan eser detaylı bilgilere boğulmayan bir kaynak niteliğindedir.